

Metodika kontroly užítkovosti skotu bez tržní produkce mléka (KUMP)

Metodika předkládaná Českým svazem chovatelů masného skotu, z. s. (ČSCHMS) respektuje a vychází z doporučení převzatých od „Internacional Committee for Animal Recording“ (ICAR), převážně dle systému kontroly užítkovosti metoda „A“.

1. Předmět metodiky

Předmětem metodiky je zjišťování chovatelských údajů potřebných k posouzení užítkových vlastností skotu bez tržní produkce mléka, jehož potomstvo je určeno k dalšímu chovu nebo k jatečným účelům. Podle této metodiky je hodnocen chov skotu bez tržní produkce mléka jednotně v celé ČR.

2. Názvosloví

2.1. **Stádo** - soubor plemenic chovaných ve stejných podmínkách sloužící k produkci telat

2.2. **Mezidobí** - období od jednoho otelení krávy do dalšího otelení (ve dnech)

2.3. **Průběh porodu** - hodnocení vlastního průběhu porodu a klasifikace pomoci potřebné k narození telete. Při klasifikaci jsou využity známky:

1 – *spontánní porod* bez pomoci ošetřovatele

2 – porod *s pomocí jednoho až dvou ošetřovatelů*

3 – porod vyžadující pomoc *tří a více osob* nebo *pomoc veterinárního lékaře*

4 – *císařský řez* nebo těžký porod vyžadující léčbu po porodu s opakovanou návštěvou veterináře

V plemenářské evidenci se uvádí podíl (%) snadných porodů (1 a 2), které se podílejí na celkovém počtu porodů.

2.4. **Označování skotu** - všechna zvířata zapojená do KUMP musí být označena v souladu s platnou legislativou

2.5. **Hmotnost zvířat** - je zjišťována vážením s přesností na celé kilogramy. Při výpočtu přírůstků není prováděna srážka na nakrmenost.

Hmotnost při narození se zjišťuje nejpozději do 24 hodin po narození telete a je možno využít i kvalifikovaný odhad (toleruje se odchylka od skutečné hmotnosti do +/- 5 kg), nicméně je jednoznačně preferováno vážení telat po porodu. Inspektor ČSCHMS má u chovů zapojených do KUMP pravomoc namátkově převážít jím vybraná telata, aby ověřil korektnost údajů o porodní hmotnosti telat nahlášených chovatelem. V případě zjištění chybně poskytnutých dat bude předán podnět k prošetření příslušné Radě plemenné knihy s tím, že v případě dlouhodobého porušování metodiky může být chov z KUMP vyřazen. Inspektor má právo odmítnout převzetí zjevně nekorektních údajů o hmotnosti zvířat při narození. Údaje o porodní hmotnosti telat a datum narození telat, pokud nebudou tyto údaje získány z databáze ÚE, zasílá chovatel místně příslušnému inspektorovi nejpozději do 7 dní od narození telete.

2.6. **Přepočtená hmotnost na jednotný věk** - KUMP pro hodnocení vlastní užítkovosti využívá jednotný věk 120, 210, 365 dní. Podle věku telete při vážení je proveden přepočet na příslušný věk dle intervalů:

<i>Zjišťovaná hmotnost ve věku</i>	<i>Stupeň „A“ a „B“</i>
120 dnů	90 až 170 dní
210 dnů	171 až 290 dní
365 dnů	291 až 450 dní

Hmotnost přepočtená na jednotný věk se vypočítává na základě data provedeného vážení a zjištěné hmotnosti a data předchozího vážení a předcházející hmotnosti. Na základě těchto údajů je stanoven průměrný denní přírůstek P podle následujícího vzorce:

$$P = (H_1 - H_2) * n^{-1}$$

Kde: P = průměrný denní přírůstek za období od předcházejícího vážení

H₁ = hmotnost zjištěná v den vážení

H₂ = hmotnost z předcházejícího vážení

n = počet dnů od předcházejícího vážení k hodnocenému vážení

Vlastní výpočet hmotnosti je proveden podle vzorce:

$$H_p = H_1 \pm (P * n_p)$$

Kde: H_p = hmotnost přepočtená na jednotný věk

H₁ = hmotnost zjištěná v den vážení

P = průměrný denní přírůstek za období od předcházejícího vážení

n_p = rozdíl mezi věkem při vážení a věkem, na který je přepočet prováděn (ve dnech)

2.7. **Mléčná produkce** - je produkce mléka krávy od otelení do odstavu telete a je posuzována podle přepočtené hmotnosti telete na jednotný věk 120, případně 210 dnů

2.8. **Zařízení pro provádění KUMP** - chovatel je povinen pro provádění KUMP zajistit odpovídající systém naháněcích chodeb s možností třídění a fixace pro vážení, měření a hodnocení zvířat

2.9. **Kontrolní rok** - je období od 1.10 do 30. 9. následujícího roku, ve kterém jsou zjišťovány údaje potřebné ke zpracování KUMP

2.10. **Kvalifikovaný odhad** – odhad hmotnosti při narození stanovený chovatelem na základě praktických zkušeností. Odchyłka takto odhadnuté hmotnosti od hmotnosti zjištěné vážením nesmí být vyšší nebo nižší než 5 kg. Ke kvalifikovanému odhadu je možno použít i měřicí pásku přímo určenou k odhadu porodní hmotnosti telat.

2.11. **Inspektor** - pracovník uznaného chovatelského sdružení (ČSCHMS) pověřený výkonem KUMP skotu a splňující kvalifikační předpoklady dle vydaného oprávnění k provádění KUMP

2.12. **Výsledky KUMP** – jsou zpracovávány centrálně

3. Všeobecně

Pro potřeby KUMP zajišťuje chovatel základní chovatelské údaje:

3.1. **Vstupní seznam zapojených krav** - číslo zvířete, datum narození, plemennou příslušnost, údaje o rodičích, číslo chovu v ÚE

3.2. Průběžné údaje

a) **o reprodukci plemenice** - jsou převzaty z plemenářské evidence chovatele

b) **o teletí** - číslo telete, datum narození, pohlaví, průběh porodu, hmotnost při narození, údaje o rodičích a o pohybech v rámci ÚE, včetně čísel hospodářství

Chovatel předává tyto údaje na základě prvotní evidence místně příslušnému inspektorovi ČSCHMS bez zbytečného odkladu. Do doby nahlášení porodní hmotnosti telete nebude toto tele zaevidováno do databáze KUMP.

3.3. Metody KUMP

V rámci provádění kontroly užitkovosti skotu bez tržní produkce mléka se zjišťují a následně dle šlechtitelských programů vyhodnocují růstové a reprodukční schopnosti. Hodnocení

zevnějšku je řešeno samostatnou metodikou. Rozsah zjišťovaných údajů je stanoven dle stupňů kontroly následovně:

- a) **Reprodukční ukazatele (v obou stupních KUMP)**
b) **Růstové ukazatele:**

Stupeň „A“ - zahrnuje zjišťování hmotnosti telat inspektorem. Vážení je prováděno zpravidla 3x v průběhu kontrolního roku za účelem dosažení maximálně možného počtu zvážených telat, a to v obdobích rozhodujících pro výpočet hmotnosti ve věku telete 120, 210 a 365 dní (viz bod 2.6.). Hmotnost při narození je zjišťována chovatelem vážením do 24 hodin po narození, za rovnocenný údaj je považován i kvalifikovaný odhad.

Stupeň „B“ - zahrnuje zjišťování hmotnosti telat inspektorem. Vážení je prováděno zpravidla 1x v průběhu kontrolního roku. Hmotnost je přepočítána na hmotnost dle věku na hmotnost 120 nebo 210 nebo 365 dní (viz bod 2.6.).

3.4. **Údaje zjištěné v KUMP** se využívají pro stanovení plemenné hodnoty zvířete, dále k chovatelským a výrobním rozborům, zpracování šlechtitelských programů a výběru zvířat do plemenné knihy

4. Zjišťované údaje

Pro potřeby KUMP se zjišťují v chovech tyto základní údaje:

Zjišťované údaje v rámci KU	Kategorie							
	TELATA		PLEMENICE		PLEM. BÝCI		Zajišťuje (I, CH)	
	Stupeň KU							
	A	B	A	B	A	B	A	B
označení zvířete dle platné legislativy	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	CH	CH
původ zvířete - otec a matka	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	CH	CH
plemenná příslušnost	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	CH	CH
datum narození	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	CH	CH
průběh porodu, hmotnost při narození	ANO	ANO					CH	CH
hmotnost ve 120, 210 a 365 dnech	ANO	ANO					I	I
datum otelení			ANO	ANO			CH	CH
datum inseminace, využití v ET			ANO	ANO			CH	CH
působení býka v přirozené plemenitbě					ANO	ANO	CH	CH
hodnocení exteriéru	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	I	I
rohatost (u vyjmenovaných plemen)	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	I	I
zbarvení /bar. ráz (u vyjmenovaných plemen)	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	I	I
změny a pohyby v rámci ŮE	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	CH	CH
temperament**	ANO	ANO					I	I

* I = inspektor ČSCHMS, CH = chovatel

** Faktická realizace hodnocení temperamentu vstupuje v účinnost po vyhlášení Grémiem předsedů rad PK.

5. Hodnocené ukazatele

Hodnocené ukazatele vycházejí ze zjišťovaných údajů a jejich vyhodnocení se odvíjí od šlechtitelských programů jednotlivých plemen. Mezi základní vyhodnocované reprodukční ukazatele patří: průběh porodu, délka mezidobí, věk při prvním otelení, zajištění reprodukce ve stádě. Mezi základní vyhodnocované růstové ukazatele patří: hmotnost při narození, hmotnost ve 120, 210 a 365 dnech.

6. Zpracování a zveřejňování výsledků KUMP

Údaje zjištěné v KUMP se zpracovávají jedenkrát ročně, zpravidla na konci kontrolního roku a výsledky se zveřejňují ve formě ročního hodnocení.

6.1. Výsledky za chov zahrnují

- 6.1.1. Seznam zvířat k datu hodnocení dle kategorií
- 6.1.2. Užiteklost podle jednotlivých kategorií
- 6.1.3. Údaje o reprodukci
- 6.1.4. Hodnocení průběhu porodu
- 6.1.5. Vyhodnocení ztrát telat
- 6.1.6. Hodnocení zevnějšku

6.2. Uzávěrky kontroly užiteklosti za ČR

- 6.2.1. Podle plemenné příslušnosti obsahují souhrn údajů dle části 6.1.

7. Předepsaná evidence vedená chovatelem

Chovatel vede evidenci dle platné legislativy a evidenci, která jednoznačně prokazuje údaje zjišťované v rámci KUMP.

Případná doplnění k Metodice KUMP navrhují jednotlivé Rady Plemenné knihy příslušných plemen, vyhlašuje je Grémium předsedů rad plemenných knih a schvaluje MZe.

Nahrazení předchozích předpisů

Tato metodika plně nahrazuje předchozí Metodiku kontroly užiteklosti masných plemen skotu a byla schválena Grémiem předsedů Rad plemenných knih na jednání dne 30. 10. 2018.

Vypracování metodiky - zpracovatel

Český svaz chovatelů masného skotu, z. s. (ČSCHMS) IČO: 00536903, organizace oprávněná dle zákona č. 154/2000 Sb.

V Praze, dne 30. 10. 2018